

**Curs «Els problemes de conducta:
diferenciació i propostes
d'intervenció»**

L'**i**nterès **s**uperior del **m**enor

Alonso Medinas Prats
Oficina de Defensa dels Drets del Menor
Palma, 23 de març de 2017

1. INTRODUCCIÓ

El MARC NORMATIU de referència als drets del menor d'edat, en l'actualitat, es contempla en un instrument internacional, aprovat per l'Assemblea General de les Nacions Unides, el 20 de novembre de 1989, després de deu anys de treball:

LA CONVENCIÓ SOBRE ELS DRETS DE L'INFANT (CDI).

La CDI és el tractat internacional més ratificat del món: 196 països ho han fet, menys un: els EUA.

Constitueix un canvi substancial en l'òptica sobre la posició dels menors respecte a les decisions que els afecten. Ja no es veu l'infant com objecte de protecció, sinó que pren un protagonisme específic: es converteix en titular de drets.

Al llarg dels 54 articles de la CDI, s'enumeren els drets de l'infant i per assolir l'efectivitat d'aquest canvi que proposa la CDI, incorpora entre els drets, dos elements que també impliquen principis i que porten una convulsió positiva, els que fins ara es venien acceptant, és a dir:

- La primacia del principi de «L'INTERÈS SUPERIOR DE L'INFANT» (art. 3.1).

i conjunta i harmònicament:

- L'observança del principi que imposa l'obligació (dret) «d'escoltar l'infant» en totes les decisions que l'afectin (art. 12).

Es reconeix així que els menors tenen opinions pròpies, que han de ser ateses en consonància amb la seva capacitat i maduresa i que, per això, poden participar en els processos d'adopció d'aquestes decisions; especialment en totes les actuacions judicials i administratives, com és el cas de l'àmbit educatiu.

Això, planteja el repte de com conjugar la titularitat d'aquests drets del menor amb les limitacions per al seu exercici que deriven de la manca de plena maduresa dels nins i nines i que, precisament la CDI ho resol establint aquests dos principis esmentats que atorguen un nou estatut a l'infant com a subjecte de drets.

Recordem que no és possible determinar correctament el millor interès del menor sense respectar els elements del seu dret a ser escoltat.

Drets recollits a l'ordenament jurídic:

- **Estatal:** Llei orgànica 1/1996, de 15 de gener, de protecció jurídica del menor, de modificació parcial del Codi civil i de la Llei d'enjudiciament civil, que ha culminat amb la modificació del Sistema de Protecció a la Infància i a l'Adolescència mitjançant l'aprovació de dues lleis el 2015: la LO 8/2015, de 22 de juliol (pel que fa als drets fonamentals) i la L 26/2015, de 28 de juliol.
- **Autonòmic** balear: Llei 17/2006, de 13 de novembre, integral de l'atenció i dels drets de la infància i l'adolescència de les Illes Balears.

2. PRECISIÓ TERMINOLÒGICA:

- a) El text original de la Convenció sobre els drets de l'infant, en anglès (idioma oficial de NU), consagra el "**best interest of the child**", traduït a l'espanyol com "*interès superior del menor*", encara que la traducció literal de l'expressió anglesa seria "**millor interès de l'infant**".
- b) La CDI es refereix a infants (nins i nines), si bé el nostre ordenament jurídic empra el terme "menor" (normalment per a referir-se a la persona que no ha assolit la majoria d'edat, als 18 anys).

a) + b) =

- Per tant l'expressió "per ser de l'interès superior del menor/infant" acompanya tot tipus de decisió que s'adopta en relació a un nin o una nina en qualsevol resolució emesa per una Administració o poder públic.
- I qualsevol de les expressions estableixen un "**concepte jurídic indeterminat**", la qual cosa atenem tot seguit.

3. ARTICLES 3 i 12 CDI:

Art. 3.1:

En totes les mesures que afectin els infants, preses per institucions públiques o privades de benestar social, tribunals, autoritats administratives o òrgans legislatius, és una consideració primordial **l'interès superior de l'infant**.

Art. 12:

1. Els estats parts han de garantir a l'infant que estigui en condicions de formar-se un judici propi el dret d'expressar lliurement la seva **opinió sobre qualsevol qüestió que l'afecti**; les opinions de l'infant han de ser degudament preses en consideració tenint en compte la seva edat i el seu grau de maduresa.
2. A tal fi, hom ha de donar especialment a l'infant la possibilitat de ser escoltat en qualsevol procediment judicial o administratiu que l'afecti, sigui directament, sigui per mediació d'un representant o d'un organisme apropiat, de manera compatible amb les normes de procediment de la legislació nacional.

4. INTERÈS SUPERIOR DEL MENOR

La determinació de l'interès superior del menor és una de les tasques més complicades que s'ha de dur a terme a l'hora d'adoptar una decisió en la qual hi hagi implicat un menor d'edat.

Malgrat que són reiterades les referències que les diferents normatives fan a l'interès superior del menor, resulta que en cap d'elles trobem una definició específica del concepte.

La manca de determinació i concreció de l'interès superior del menor en la nostra normativa fa que ens trobem davant un concepte jurídic indeterminat, la qual cosa fa necessari que el professional hagi de valorar les diverses circumstàncies que concorren en cada supòsit concret per precisar el millor interès del menor.

Així mateix, la interpretació d'aquest concepte pot resultar arbitrària, atès que és infreqüent trobar en les resolucions una motivació de la decisió adoptada que inclogui una explicació completa de la manera en que aquesta resolució contribueix a la realització d'aquest interès "superior" que ha de prevaldre.

La indeterminació del terme planteja l'exigència de conèixer la seva situació individualitzada de manera exhaustiva. Identificar tots els drets de l'infant que es troben afectats i determinar, en base a la plena protecció, promoció i respecte dels mateixos, quina solució s'ajusta més a la seva plena realització.

APROXIMACIÓ AL CONCEPTE:

Cal establir **criteris de ponderació** que evitin aquesta arbitrarietat.

Erròniament s'equipara la indeterminació del concepte a la manca d'indicadors que facin possible aquesta tasca. No obstant això, existeixen indicadors. Són els principis rectors de la Convenció sobre els drets de l'infant i tots i cadascun dels drets que reconeixen als nins i nines, tant la pròpia Convenció com la resta de documents internacionals de drets humans.

OBSERVACIÓ GENERAL 14 DEL COMITÈ DELS DRETS DE L'INFANT

No obstant això, per poder precisar el millor possible l'ISM, es va promulgar **l'Observació General Núm. 14 del Comitè dels Drets de l'Infant** de Nacions Unides sobre "El dret de l'infant a que el seu interès superior sigui una consideració primordial" en data 29 de maig de 2013 i **que afecta a l'article 3.1 de la CDI** ja esmentat.

PRIMER: OBJECTE DE L'ISM (AP. 4 OG)

L'objectiu de l'ISM **és garantir el gaudi ple i efectiu de tots els drets reconeguts per la CDI i el desenvolupament holístic** (*) de l'infant, tot garantint la dignitat humana de l'infant. .

(*)El Comitè interpreta el terme "desenvolupament" com un "concepte holístic que abasta el desenvolupament físic, mental, espiritual, moral, psicològic i social de l'infant".

A la CDI no hi ha una jerarquia de drets, atès que tots responen a l'ISM i cap dret ha de veure's perjudicat per una interpretació negativa de l'ISM.

El Comitè ja ho va assenyalar el 2011 en el sentit que "allò que a judici d'una persona adulta és l'ISM no pot prevaldre sobre l'obligació de respectar tots els drets de l'infant enunciats a la CDI".

SEGON: NATURALESIA DE L'ISM (ap. 6 OG)

- El Comitè destaca que l'interès superior del menor té una **triple naturalesa** que proporciona una marc per avaluar i determinar l'ISM:
 - a) **Un dret substantiu i subjectiu** del menor directament invocable davant els tribunals.

És a dir: el dret del menor a que el seu interès superior sigui una consideració primordial que s'avalui i tingui en compte al sospesar distints interessos per a prendre una decisió sobre una qüestió debatuda, i la garantia de què aquest dret es posarà en pràctica sempre que tingui que adoptar una decisió que afecti a un infant, a un grup d'infants concret o genèric o als infants en general.

L'article 3.1 de la CDI, estableix una obligació intrínseca per als Estats, és d'aplicació directa i immediata i pot invocar-se davant els tribunals.

b) Un principi jurídic interpretatiu fonamental: davant possibles interpretacions d'una norma, s'ha d'elegir sempre la que correspongui a l'ISM.

Si una disposició jurídica admet més d'una interpretació, s'ha d'elegir la interpretació que satisfaci de manera més efectiva l'interès de l'infant. Els drets consagrats a la CDI i els seus Protocols facultatius estableixen el marc interpretatiu.

- c) **Una norma de procediment:** amb totes les garanties, atès que si no es segueix el procediment s'està vulnerant el dret i es pot recórrer davant els jutjats.

Sempre que es tingui que prendre una decisió que afecti a un infant en concret, a un grup d'infants concret o als infants en general, el procés d'adopció de decisions ha d'incloure una estimació de possibles repercussions (positives o negatives) de la decisió de l'infant o dels infants interessats.

L'avaluació i determinació de l'ISM requereixen garanties processals. Amés, la justificació de les decisions ha de deixar ben palès que s'ha tingut en compte explícitament aquest dret.

En aquest sentit, els estats parts, han d'explicar com s'ha respectat aquest dret en la decisió. És a dir, que s'ha considerat que atenia a l'ISM, en quins criteris s'ha basada la decisió i com s'han ponderat els interessos de l'infant enfront d'altres consideracions, ja sigui de qüestions normatives generals o de casos concrets.

TERCER. CONCEPTE DINÀMIC (ap. 11 OG)

L'ISM és un concepte **dinàmic** que abasta diversos temes en constant evolució.

L'ISM és, també, un concepte jurídic indeterminat que té que concretar-se cas per cas, però això no el converteix en absolutament discrecional, sinó que es tracta d'un concepte **flexible i adaptable**.

La CDI, en l'art. 3 expressament es refereix a l'esmentat quan tracta de determinar quin és l'abast de l'ISM i assenyala que es refereix a totes les mesures que concerneixen a l'infant.

Això implica fer **una passa més endavant** i superar la concepció que restringeix el seu concepte a les decisions que afecte a l'infant; i per tant inclou en el seu àmbit no tan sols qualsevol mesura legislativa, és a dir qualsevol llei que pugui afectar als infants, sinó qualsevol altra decisió o mesura distinta, ja sia administrativa (p. ex. concessió de beques; admissió a un centre educatiu o un altre.

PARÀMETRES:

Per fer efectiu de manera plena l'ISM, han de tenir-se en compte els següents **paràmetres**:

- a) El caràcter universal, indivisible, interdependent i interrelacionat dels drets de l'infant.
- b) El reconeixement dels menors com a titulars de drets.
- c) La naturalesa i abast globals de la CDI.
- d) L'obligació dels estats de respectar, protegir i dur a terme tots els drets de la CDI.
- e) Els efectes a curt, mitjà i llarg termini de les mesures relacionades amb el desenvolupament de l'infant al llarg del temps.

QUART. I QUÈ DIU L'ARTICLE 3.1 CDI

Desglossarem l'article 3.1 de la CDI, el qual estableix un marc amb 3 tipus diferents d'obligacions per als estats part que són:

1. **"En totes les mesures que afectin als infants."**
- a) **"En totes les mesures"**

Inclou no tant sols les decisions, sinó també:

- Actes
- Conductes
- Propostes
- Serveis
- Procediments
- I altres iniciatives.

b) “Que afectin a”

L'obligació jurídica s'aplica a totes les decisions i mesures que afecten **directa indirectament** als infants.

Per tant, l'expressió “que afectin a” es refereix, en primer lloc, a les mesures i decisions relacionades directament amb un infant, un grup d'infants o als infants en general.

I, en segon lloc, a altres mesures que repercuteixin en un infant en particular, un grup d'infants o als infants en general, malgrat que la mesura no vagi directament adreçada a ells.

(p. ex.: directament: els serveis relacionats amb l'atenció a la salut, els sistemes de guarda i els centres educatius.

Indirectament: els relacionats amb el medi ambient, l'habitatge o el transport).

c) “els infants”

L'ISM es concep com un **dret individual** i també un **dret col·lectiu**.

És refereix a totes les persones menors de divuit anys subjectes a la jurisdicció de l'Estat, sense cap tipus de discriminació.

S'aplica a tots els infants amb caràcter individual i obliga als estats a que l'ISM s'avalui i constitueixi en una consideració primordial en les decisions particulars.

Així mateix, es refereix a que l'ISM s'apliqui de manera general o com a grup.

2. “Les institucions públiques o privades de benestar social, tribunals, autoritats administratives o òrgans legislatius”(**)

** Malgrat que aquí no s'esmenta de manera explícita els pares o progenitors, l'ISM ha de ser la seva preocupació fonamental.

a) “institucions públiques o privades de benestar social”

Aquests termes no s'han d'interpretar de manera restrictiva ni limitar-se a les institucions socials *stricto sensu*, sinó que s'han d'entendre com a totes les institucions, la tasca de les quals i decisions afecten els infants i a l'efectivitat dels seus drets.

Aquestes institucions no només abasten les relacionades amb els drets econòmics, socials i culturals (com són l'assistència, la salut, el medi ambient o l'educació, p.ex.), sinó també les que s'ocupen dels drets i llibertats civils (el registre de naixements i protecció contra la violència).

Les institucions privades de benestar social inclouen les organitzacions del sector privat (amb o sense afany lucratiu) que intervenen en la prestació de serveis essencials perquè els infants gaudeixin dels seus drets i que actuen com alternativa als serveis públics, en nom dels infants o juntament amb ells.

b) "tribunals"

Aquest terme al·ludeix a tots els procediments judicials en qualsevol instància i qualsevol actuacions connexes relacionades amb infants, sense cap restricció. Això inclou els processos de conciliació, mediació i arbitratge.

Dos aspectes principals:

Jurisdicció penal:

sobre la responsabilitat penal dels menors infractors (víctimes, agressors, testimonis).

Jurisdicció civil:

en matèria de família.

c) “autoritats administratives”

Cal indicar que l'abast de les decisions preses per les autoritats administratives en tots els nivells és molt ample.

Abasta, entre d'altres, les decisions relatives a l'educació, la cura, la salut, la protecció, les condicions de vida, la immigració.

Recordar que les decisions particulars adoptades per les autoritats administratives en aquestes esferes han de ser avaluades en funció de l'ISM i han de ser guiades per aquest, així com totes les mesures d'aplicació.

d) “els òrgans legislatius”

Amb aquest terme resulta clar que es posa de manifest que es refereix als infants en general, no només als menors en caràcter individual.

L'aprovació de qualsevol llei, reglament o conveni han de regir-se per l'ISM.

Informes d'impacte sobre la infància i l'adolescència.

3. “És una consideració primordial”

Aquesta expressió imposa una sòlida obligació jurídica i significa que no es pot decidir amb discrecionalitat si l'ISM és una consideració primordial que s'ha de valorar i a la qual s'ha d'atribuir la importància adequada en qualsevol mesura que s'adopti.

L'ISM no pot romandre al mateix nivell que totes les altres consideracions. La fermesa d'aquesta posició es justifica per la situació especial dels infants (dependència, maduresa, condició jurídica i, malgrat tot, a vegades manca de veu).

Els infants tenen menys possibilitats que les persones adultes de defensar amb força els seus propis interessos, i les persones que intervenen en les decisions que els afecten han de tenir en compte de manera explícita els seus interessos.

Si els interessos dels menors no es posen de relleu, es solen descuidar.

No obstant això, atès que hi ha una ample varietat de situacions, el Comitè reconeix la necessitat d'un cert grau de flexibilitat en l'aplicació de l'ISM que permet l'adaptació a la situació de cada infant i l'evolució dels coneixements en matèria de desenvolupament infantil.

No obstant això, s'ha de tenir cura que l'ISM sigui emprat abusivament per governs o autoritats per justificar polítiques discriminatòries; pels pares per defensar els seus propis interessos en disputes per la custòdia; o per professionals als quals no se'ls podia demanar que es prenguessin la molèstia i desdenyaven l'avaluació de l'ISM per irrellevant o manca d'importància.

Sobre la flexibilitat. Exemple: en l'adopció dels infants no és simplement "una consideració primordial", sinó "la consideració primordial".

4. "L'INTERÈS SUPERIOR DE L'INFANT"

I què és l'ISM?

Recordem-ho: com indica la mateix OG 14, l'objectiu del concepte interès superior del menor és garantir el gaudi ple i efectiu de tots els drets reconeguts per la CDI i el desenvolupament holístic de l'infant.

EXEMPLE JORGE CARDONA

Si una persona adulta té que determinar l'interès superior de 5 infants diferents respecte de l'adopció d'una determinada mesura que els afecta individualment, podria arribar a 5 conclusions diferents si els infants tenen circumstàncies molts diferents (d'edat, situació familiar, convivència amb els pares, d'identitat, etc.). I si aquestes cinc conclusions diferents fossin conformes amb el concepte d'ISM de cada un d'aquests cinc infants, doncs s'hauria determinat cas per cas a la llum de les circumstàncies concretes de cada un.

Però si, al contrari, 5 persones adultes tinguessin que determinar, cada un d'ells individualment, l'ISM d'un determinat infant davant una mesura concreta, la conclusió a la qual haurien d'arribar cada un dels cinc adults haura de ser la mateixa. L'ISM no és allò que cada uns dels cinc adults pensa que és millor per l'infant, sinó l'efectiva garantia del gaudi ple i efectiu de totes els drets reconeguts per la CDI i el desenvolupament holístic de l'infant a la llum de les seves circumstàncies concretes.

1. APLICACIÓ: L'AVAUACIÓ I LA DETERMINACIÓ DE L'ISM

Dos aspectes que cal seguir per prendre una decisió en consideració a l'ISM:

A. L'AVAUACIÓ de l'ISM:

S'han de **valorar i sospesar** tots els elements necessaris per prendre una decisió en una determinada situació per a un infant o un grup d'infants en concret.

Per això cal:

- Determinar quins són els **elements** per avaluar l'ISM, dotar-los d'un contingut concret i ponderar la seva importància en relació als altres.
- **L'avaluació** de l'ISM és una activitat singular que ha de fer-se en cada cas, tenint en compte les circumstàncies concretes de cada infant o grup d'infants o dels infants en general.

- Aquestes circumstàncies es refereixen a les **característiques específiques de l'infant o dels infants** de que es tracti, com són:

- l'edat
- el sexe
- el grau de maduresa
- l'experiència
- la pertanencia a un grup minoritari
- l'existència d'una discapacitat física, psíquica o sensorial
- el contexte social i cultural de l'infant
- la presència o ausència dels pares
- el fet de que l'infant visqui a o no amb els pares
- la qualitat de la relació entre l'infant i la seva família o cuidadors
- l'entorn en relació a la seguretat i l'existència de mitjans alternatius de qualitat a disposició de la família
- la família ampliada o els cuidadors.

B. La DETERMINACIÓ de l'ISM:

Consisteix en un **procés estructurat i amb garanties** estrictes concebut per a determinar l'ISM prenent com a base l'avaluació de l'ISM. És a dir, seguir un procediment que vetlli per les garanties jurídiques i l'aplicació adequada del dret.

La determinació de l'ISM. ha de començar amb una avaluació de les circumstàncies específiques que fan que l'infant sigui únic

Per això, cal utilitzar alguns elements i no altres, la qual cosa influeix també en la manera que s'han de ponderar entre sí.

Llistat d'elements:

El Comitè, en l'OG 14, inclou una llista d'elements, no exhaustiva ni jeràrgica, que poden formar part de l'avaluació de l'ISM que dugui a terme qualsevol professional o responsable en la presa de decisions.

Al respecte, el Comitè distingeix **tres aspectes**:

1. Elements que han de tenir-se en compte a l'avaluar l'ISM
2. Criteris per un equilibri entre els elements de l'avaluació de l'ISM
3. Garanties processals per vetllar per l'observança de l'ISM

Tots aquests aspectes han estat acollits de manera gradual pel nostre ordenament jurídic, la recepció dels quals va culminar amb les Lleis de modificació del sistema de protecció a la infància i a l'adolescència del 2015 que modifiquen en gran mesura la Llei orgànica 1/1996, de 15 de gener, de Protecció Jurídica del Menor.

1. ELEMENTS QUE HAN DE TENIR-SE EN COMPTE A L'ÀVALUAR:

- a) L'opinió de l'infant
- b) La identitat de l'infant
- c) La preservació de l'entorn familiar i manteniment de les relacions
- d) La cura, protecció i seguretat de l'infant
- e) La situació de vulnerabilitat
- f) El dret de l'infant a la salut
- g) El dret de l'infant a l'educació

2. CRITERIS D'EQUILIBRI ENTRE ELS ELEMENTS D'AVALUACIÓ:

El Comitè indica que cal tenir en compte que el propòsit de l'avaluació i la determinació de l'ISM és garantir el gaudi ple i efectiu de tots els drets i el desenvolupament holístic de l'infant.

En aquest sentit ha de buscar-se un equilibri entre "protecció" i "empoderament" i el caràcter evolutiu de les seves capacitats.

En la Llei orgànica de protecció jurídica del menor es recullen els següents **critèris** generals (ex. art. 2):

- a) L'edat i maduresa del menor
- b) La protecció del dret a la vida, la supervivència i el desenvolupament, així com la satisfacció de les seves necessitats bàsiques (tant materials, físiques i educatives com emocionals i afectives).
- c) La consideració dels desitjos, sentiments i opinions del menor, així com el seu dret a participar progressivament, en funció de la seva edat, maduresa, desenvolupament i evolució personal, en el procés de determinació del seu ISM.
- d) La conveniència de que la seva vida i desenvolupament tingui lloc en un entorn familiar adequat i lliure de violència.

- e) La preservació de la identitat, cultura, religió, conviccions, orientació i identitat sexuals o idioma del menor, així com la no discriminació del mateix per aquestes o qualssevol altres condicions, inclosa la discapacitat, garantint el desenvolupament harmònic de la seva personalitat.
- f) L'irreversible efecte del pas del temps en el seu desenvolupament.
- g) La necessitat d'estabilitat de les solucions que s'adoptin per promoure l'efectiva integració i desenvolupament del menor en la societat, així com la necessitat de minimitzar els riscos que qualsevol canvi de situació material o emocional pugui ocasionar en la seva personalitat i desenvolupament futur.
- h) La preparació del trànsit a l'edat adulta i independent, d'acord amb les seves capacitats i circumstàncies personals.

3. GARANTIES PROCESSALS PER VETLLAR PER L'OBSERVANÇA DE L'ISM:

Per dur a terme una correcta avaluació i determinació de l'ISM, el Comitè invita als estats i a totes les persones que es troben en situació de dur a terme la mateixa, que prestin una atenció especial a la salvaguarda i garanties següents:

- a) El dret de l'infant a **ser informat, oït i escoltat**. A expressar la seva pròpia opinió i participar en el procés d'acord amb la normativa vigent.
- b) La **determinació dels fets i la motivació**.

L'adopció d'una decisió que inclogui en la seva motivació els criteris utilitzats, els elements aplicats en ponderar els criteris entre sí i amb altres interessos presents i futurs, i les garanties processals respectades.

- c) La **percepció del temps**

d) Els **professionals qualificats** o experts en la intervenció.

En cas necessari aquests professionals han de tenir la formació suficient per determinar les necessitats específiques dels infants amb discapacitat.

En les decisions especialment rellevants que afectin el menor d'edat s'ha de tenir l'informe col·legiat d'un grup tècnic i multidisciplinari especialitzat en els àmbits adequats.

e) La **participació** de progenitors, tutors o representants legals del menor o d'un defensor judicial si hi ha conflicte o discrepància amb ells i del Ministeri Fiscal en el procés en defensa dels seus interessos.

f) Els mecanismes per **examinar o revisar les decisions**.

És a dir, l'existència de recursos que permetin revisar la decisió adoptada que no hagi considerat l'ISM com a primordial o en el cas en què el mateix desenvolupament del menor o canvis significatius en els circumstàncies que van motivar la decisió esmentada facin necessari revisar-la.

g) **L'assistència** jurídica gratuïta en els casos legalment previstos.

h) L'avaluació de **l'impacte** en els drets del menor.

VALORACIÓ DE L'ISM DAVANT LA CONCURRENCIA D'ALTRES INTERESSOS

Cal tenir en compte que una vegada avaluat i determinats els elements de l'ISM, poden entrar en conflicte amb altres interessos o drets (p. ex. la preservació de l'entorn familiar pot xocar amb la necessitat de protegir l'infant contra el risc de violència a maltractaments per part dels progenitors).

Com hem dit, Els possibles conflictes entre l'ISM, des d'un punt de vista individual i els d'un grup d'infants o els d'infants en general han de resoldre's cas per cas, sospesant amb cura els interessos de totes les parts i trobant un compromís adequat.

PAUTES:

- En **cas que concorri qualsevol altre interès legítim** al costat de l'interès superior del menor d'edat s'han de prioritzar les mesures que, responen a aquest interès, respectin també els altres interessos legítims presents.
- En **cas que no es puguin respectar tots els interessos legítims concurrents**, preval l'interès superior del menor d'edat sobre qualsevol altre interès legítim que pugui concórrer.
- Les decisions i les mesures adoptades en interès superior del menor d'edat han de **valorar en tot cas els drets fonamentals d'altres persones** que se'n puguin veure afectats.

CONCLUSIÓ

En conclusió, **l'ISM és el criteri primordial que ha de seguir-se a l'hora d'adoptar qualsevol decisió** per la qual pugui resultar afectat un menor d'edat.

El fet de què es tracti d'un **concepte jurídic indeterminat** ha plantejat alguns inconvenients en la pràctica, com l'excessiva discrecionalitat judicial o una certa inseguretat jurídica.

Sembla que la manera més efectiva de mitigar aquests inconvenients és mitjançant **l'establiment d'una sèrie de criteris** que el professional hagi de valorar a l'hora de determinar quin és l'ISM en cada cas concret.

Amb les observacions fetes pel **Comitè** dels Drets de l'Infant de Nacions Unides i la posterior modificació del sistema de protecció a la infància i a l'adolescència del 2015, s'ha donat una passa endavant atès que s'han introduït una **llista de criteris**, si bé no específics, que han de valorar-se en la interpretació i determinació de l'interès superior del menor.

Jean-Jacques Rousseau
L'Emili (1762):

"En considerar la infància en si mateixa, hi ha en el món un ésser, més dèbil, més vulnerable, més a l'arbitri de tot allò que l'envolta, que tingui una necessitat tan grossa de compassió, de cura, de protecció, que un infant?"

El primer sentiment d'un infant és el d'estimar-se a si mateix, i el segon, que deriva del primer, es estimar els que l'envolten, perquè, en l'estat de debilitat en què es troba, no coneix ningú si no és per l'assistència i les cures que rep.

Mestres, jo us deman que mediteu sobre aquest exemple i que recordeu que, en qualsevol qüestió, les vostres lliçons han de basar-se més en accions que no en discursos, perquè els infants obliden fàcilment allò que els diuen i allò que se'ls diu, però no el que ells fan i tot allò que se'ls fa".

**Actueu, doncs, en el millor interès de l'infant.
Gràcies!**